

zoshyty istorychnogo fakul'tetu L'viv's'kogo universytetu: zb. nauk. pr. – L'viv: LNU im. I. Franka, 2010. – Vyp.11. – S.25–35.

6. Borysenko V. Simejna obrjadovist' ukrai'nciv XX – pochatku XXI stolittja / V. Borysenko; [Golov. red. G. Skrypnyk]; NAN Ukrai'ny, IMFE. – Kyi'v, 2016. – 256 s.

7. Verbeneč O. Velykodnij koshyk. Obrjady i stravy Velykodnih svjat / O. Verbeneč, V. Man'ko. – L'viv, 2011. – 248 s.

8. Vid Romana do Jordana: obrjady, symvoly, stravy / uporjad. Ja. Muzychenko, muz. red. K. Mishhenko. – L'viv: Svichado, 2012. – 144 s.

9. Voropaj O. Zvychai' nashogo narodu: Etnografichnyj narys: [u 2 t.] / O. Voropaj. – Mjunhen: Ukrai'ns'ke vydavnytvo, 1958. – 289 s.

10. Gerus L. Osoblyvosti plastychnogo traktuvannja formy ukrai'ns'kogo obrjadovogo hliba–kalacha / L. Gerus // Narodoznavchi zoshyty. – 2009. – №5–6 (89–90). – S.147–178.

11. Gontar T. Tradycijne harchuvannja ukrai'nciv / T. Gontar // Radjans'ka shkola. – 1990. – №10. – S.38–44.

12. Istorija ukrai'ns'koi' kul'tury : (u p'jaty tomah) / Golov. red. G. A. Skrypnyk. – Kyi'v: Naukova dumka, 2008. – T.4. – 1008 s.

13. Karsekina V. V. Stravy ukrai'ns'koi' kuhni: navch. posib. / V. V. Karsekina. – Kyi'v: Vyshha shkola, 1993. – 239 s.

14. Makarchuk S. A. Etnografija Ukrai'ny: Navch. posibnyk / S. A. Makarchuk. – L'viv: «Svit», 2004. – 520 s.

15. Mahovs'ka S. Symvolika rytual'nogo hliba (za materialamy korovajного vesil'nogo obrjadu na Podilli) / S. Mahovs'ka // Mandrivec'. – 2010. – №1. – S.51–56.

16. Medvedchuk G. Velykodnja mozai'ka podil's'kogo sela / G. Medvedchuk // Ukrai'ns'ka kul'tura. – 2009. – №4. – S.38–40.

17. Ogijenko I. Dohrystyjans'ki viruvannja ukrai'ns'kogo narodu: istoryčno–religijna monografija / I. Ogijenko. – Kyi'v, 1992. – 424 s.

18. Podillja [Tekst]: Istoryko–etnografichne doslidzhennja / Artjuh L. F., Balushok V. G., Boltarovych Z. Je. ta in. – Kyi'v: Dolja, 1994. – 504 s.

19. Skoropad V. Moi' spogady: [spogady pro istoriju, zvychai', obrjady ta tradycii' s. Strilkivci Ternopil's'koi' obl.] / Litopys Borshhivshhyn [Tekst]: istoryko–krajeznachyj zbirnyk / Red. I. Skochyljas, M. Sohac'kyj. – Borshhiv, 1995. – Vyp.3. – S.58–74.

20. Skurativs'kyj V. Obrjadovi napoi' [Tekst] / V. Skurativs'kyj // Beregnja. – 2007. – №3. – S.55–65.

21. Smoljak P. O. Zymova obrjadovist' Zahidnogo Podillja: davni tradycii' i suchasnyj stan. – avtořef. dys. ... kand. istorychnyh nauk za spec. 07.00.05. – etnologija. Instytut ukrai'noznavstva im. I. Kryp'jakevycha NAN Ukrai'ny ta Instytut narodoznavstva NAN Ukrai'ny. – L'viv, 2008. – 24 s.

22. Smoljak P. O. Symvolika svjatvechirn'oi' i'zhi u rizdvjanij obrjadovosti Zahidnogo Podillja / P. O. Smoljak // Narodoznavchi zoshyty. Dvomisjachnyk Instytutu narodoznavstva NAN Ukrai'ny. Zoshyt 1–2. Sichen'–kviten'. – L'viv, 2007. – S.123–129.

23. Spr.1. Svidchennja respondententa Gryniv Marii', zhytel'ky sela Trybuhivci Buchac'kogo rajonu Ternopil's'koi' oblasti, 1935 roku narodzhennja. Zapysano Vitjuk M. M. 31.03.2018 r. – 6 ark.

24. Spr.2. Svidchennja respondententa Malanchuk Galyny, zhytel'ky sela Trybuhivci Buchac'kogo rajonu Ternopil's'koi' oblasti, 1974 roku narodzhennja. Zapysano Vitjuk M. M. 31.03.2018 r. – 4 ark.

25. Ukrai'ns'ka etnologija: Navch. posibnyk / Za red. V. Borysenko. – Kyi'v: Lybid', 2007. – 400 s.

Vitiuk M. M., master of the Department of Ethnology and Archeology
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ukraine, Ivano–Frankivsk), maria.vituk12@gmail.com

Traditional ritual food of West Podillya

The problems of traditional ritual food of the population of West Podillya are studied. The preparation of traditional festive dishes of the annual calendar cycle and family and family rituals has been analyzed. Each cycle, including winter, spring, autumn and summer, has its own special traditional ritual dishes, which are cooked only during the corresponding cycle. In all the events (baptism, weddings, funerals) the main magic of the act is bread. The preservation of sacred ceremonial dishes in the present is confirmed. The purpose of the study is to study the nutrition of western podillyan, analysis of the presentation of the material about the traditional features of the ritual nutrition of the Ukrainian population of this region. The article used the following methods: historical–system and field ethnographic research.

Keywords: traditional dishes, ritual, food, calendar cycle, family ritual.

* * *

УДК 94(477)

Зеркаль М. М.,

доктор історичних наук, професор кафедри історії,
Інститут історії, політології та права Миколаївського
національного університету ім. В. Сухомлинського
(Україна, Миколаїв), nikolaizerkal@gmail.com

ІСТОРИЧНИЙ НАРИС ОКРЕМИХ ПИТАНЬ РОЗВИТКУ АМАТОРСЬКОГО ТА ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КІНО ЗА МАТЕРІАЛАМИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Здійснено дослідження формування та розвитку аматорського кіно на території Миколаївської області в повсякденний час до проголошення незалежності. На підставі оригінальних джерел створена схема створення та діяльності аматорських кіностудій, джерела фінансування та роль в формуванні світогляду учасників гуртків. Встановлено значення кіно–аматорства в створенні документальних кіноджерел і необхідності їх вивчення, систематизації та залучення до наукового обігу дослідників та науковців.

Ключові слова: кіно, промислове підприємство, кіноапарат, кіно–сценарій, документ, створення документальної стрічки, репортаж, ентузіаст, аматорське кіно.

Період незалежності української держави значно трансформував не лише економічну систему, політичну надбудову, а також і систему морально–етичних цінностей, форми роботи з молоддю та юнацтвом в напрямку патріотичного та морального виховання. Саме тому актуальною і важливою є тема дослідження історії розвитку кіномистецтва, аматорського кіномистецтва, форм, видів, методів роботи з молодим поколінням для зміцнення патріотичних ціннісних орієнтирів, формування активної громадянської позиції та самопожертви захищаючи територіальну цілісність нашої країни. Дослідження історичного досвіду діяльності аматорських кіностудій нажалі залишається без відповідного дослідження. В сучасних умовах наявності можливості кожному формувати відеоконтент і створювати умови для його перегляду значною кількістю глядачів, навіть уникаючи будь–які вікові обмеження з морально–етичних та виховних міркувань. Людина залишається споживачем неконтрольованої хвилі неякісного та деструктивного відеоматеріалу. Додаються також несприятливі аспекти відсутності можливості широких кіл підлітків отримати досвід роботи з віднятим відеоконтентом, методам та формам його обробки для досягнення поставлених цілей. Вивчення досвіду роботи з підлітками в аматорських кіноапаратах має бути використаним сьогодні вже на сучасному рівні розвитку техніки та програмного забезпечення. Вплив на людську свідомість зорових образів надзвичайно важлива і в умовах гібридної війни ми стали свідками того, що українське населення опинилось в ситуації коли наші державні органи виявили свою повну неспроможність протиставити якісний кінопродукт, створити захист від впливу з боку агресора на свідомість та моральні цінності населення країни. За свідомість молоді відбувається гостра боротьба і сьогодні ми вже стали свідками відсутності будь–яких правил в цій сутичці. Автором ставиться завдання пригорнути увагу науковців, дослідників, аматорів, зацікавлених осіб до розробки історії розвитку аматорського кіно на теренах України як в період радянського вчора, так і незалежного сьогодні з напрацюванням пропозицій для законодавчого органу та органів місцевого самоврядування, місцевим громадам

по роботі з ентузіастами аматорами українського кіно, підтримки різних форм роботи з молоддю, формуванням розробленої внутрішньої політики виховання патріотизму та національної гідності в сучасних складних умовах і на майбутнє.

Проблему дослідження історії кіномистецтва на теренах України розглядало побіжно багато дослідників, і всі вони намагались створити концепцію лише окремих складових цього процесу. Так цікавими з мистецтвознавчої точки зору є дослідження Л. Брюховецької [1], Е. Головахи [2], В. Іл'яшенко [6], С. Князевої [9], І. Корнієнко [10], С. Марченко [13], А. Першко [23], М. Слободян [25], Л. Чашко [26], Н. Ширмана [27] та багато інших. Специфікою аматорського документального кіно цікавилось, ділилось досвідом дуже мало митців, ентузіастів своєї справи, тому дуже цікавою була праця А. І. Муратова [14], Ілони Наникіної [12] та інших. Більшість робіт спеціалізувалось на дослідженні одного з елементів кінопроцесу професійного кіно, узагальнюючи набутий досвід та порівнюючи з аналогічними доробками закордонних митців кіно. Проблемо аматорського кіно намагались окремо не займатись саме тому, що ніби це було непривабливо, свідчило про роботу з підлітками і відповідно пов'язувалось з складнощами технічного та професійного планів.

Фактично кіномистецтво і аматорське кіномистецтво в радянські часи переживало період свого розквіту, адже саме тоді кіно було «найважливішим з усіх мистецтв» і постійно в центрі громадської уваги. Автор не ставить за мету аналіз сучасних проблем українського кіно: безгрошів'я, безробіття більшості випускників мистецьких факультетів, втеча зубожілого глядача з кінотеатрів, кінопіратство в сучасному українському інтернеті, розвал системи кінопрокату, технічна відсталість, інтервенція західної кінопродукції, певна творча криза вітчизняних кінематографістів та ін. Всі ці прояви кризи в українському кіно всім відомі і вирішуючи на чергові вихідні питання чи йти до дуже малого переліку кінотеатрів в будь-якому обласному українському місті, вже не кажучи про районні центри, замислюємось на тими історичними уроками, досвідом, який є, але малодосліджений українськими істориками.

Так за даними соціального дослідження, яке проводилося в рамках проекту «Українська альтернатива» при підтримці міжнародного фонду «Відродження», на питання: «Яку роль в першу чергу, на вашу думку, має відігравати кіно в українському суспільстві?» респонденти дали такі відповіді:

Виховувати наших громадян у національно-патріотичному дусі – 31,8%.

Бути джерелом нових знань про світ і людей – 30,7%.

Пропагувати позитивні моральні цінності – 25,5%.

Бути засобом відпочинку і розваги – 23,3%.

Давати особливе естетичне задоволення – 12,3%.

Покращувати імідж України на світовій арені – 11,4%.

Стверджувати цінності української національної культури – 9,1%.

Художніми засобами вирішувати актуальні проблеми життя – 9,0%.

Бути засобом спілкування людей в Україні та за її межами – 6,5%.

Бути прибутковим видом шоу-бізнесу – 4,8%.

Підтримувати політичну стабільність у державі – 2,2%.

Важко відповісти – 4,8% [2].

Таким чином стає зрозумілим, що в умовах зовнішньої агресії населенню вкрай потрібна якісна кінопродукція на регіональному оригінальному матеріалі і з залученням реальних персонажів та життєвих ситуацій які мають стати новим взірцем активної громадянської поведінки в найближчому майбутньому і приблизний перелік завдань для української кіноіндустрії викристалізував даний опит.

Незважаючи на місце і час кіномистецтво як елемент політичного мистецтва у політичній культурі покликане:

– Сприяти комунікації людей;

– Збагачувати їх знання про світ і про самих себе;

– Бути джерелом виникнення високих естетичних переживань та радостей;

– Об'єднувати людей;

– Виховувати їх на основі певної системи цінностей;

– Сприяти продукуванню творчих ідей та розвитку політичного мислення та ін.

Настав той час, коли всеосяжне захоплення безмежним інформаційним простором інтернету викликало у людей прагнення підвищувати свій рівень, вийти за звичні побутові нецікаві рамки неякісного кінематографу.

На думку автора для сучасного українського аматорського і професійного кіномистецтва повинні стати домінуючими в документальному та художньому кінопродукті, за потребами споживачів-глядачів, такі особливості, як: достовірне зображення національних рис та ментальності українського народу; перенесення головної уваги на історичне минуле героїв АТО, інших війн за участю українців, козацтво та ін.); інтегрування в традиції українського кіномистецтва позитивних елементів західної масової кінокультури; уникнення однобокого зображення політичної дійсності і політичного минулого; намагатися використовувати слова місцевих діалектів (характерних наприклад лише для Західної України або навпаки для Східної) та ін.; всебічне сприяння розвитку аматорської креативної творчості серед молоді та ін. Отож, існуючі проблеми в українській кінематографії, запити населення та наявні особливості та риси кіноіндустрії в комплексі і складають сутність сучасного кіномистецтва України, та головні його ознаки і завдання.

Сучасний професійний український документальний кінематограф можна розділити на окремі групи за темами: військові фільми – фільми, присвячені війнам, зокрема подіям АТО, Другої світової війни та ін. Автори цих стрічок намагаються, в більшості випадків, донести молодому поколінню досвід минулого держави, виховувати почуття патріотичності, любові до своєї Батьківщини і своєї нації, залякати жажіттями війни; піднести героїчність власного народу та ін. Значну кількість фільмів присвячені володимору на території України в період 1921–1923 рр. та 1932–1933 рр. Вони спрямовані зокрема нате, щоб донести молоді досвід минулого держави, залякати жажіттями голоду, сформувати антигуманістичний деспотичного бездушний образ тодішньої тоталітарної радянської влади та ін..

Значну частину складають також фільми про особистостей – присвячені життю та діяльності окремих

постатей української історії. Вони намагаються сформувавши у глядача уявлення про життєвий шлях та діяльність особистості, яка тим чи іншим чином справила якийсь вплив (негативний чи позитивний) на Україну, продовжити виховання патріотичних почуттів у населення; створити негативний чи позитивний образ тієї чи іншої постаті та ін.

І нарешті, фільми – аналізи діяльності на історичному тлі різних угруповань, організацій, рухів та ін. – присвячені розгляданню функціонування якихось окремих структур, інститутів, організацій, союзів та ін. Вони створюються з метою сформувавши «потрібну» думку про структуру; комплексне зображення фаз, етапів її діяльності, механізм функціонування; висвітлення важелів впливу організації на ті чи інші процеси чи навпаки важелі впливу наприклад держави на неї та підвищення (знецінення) ролі структури. Отож, українські документальні картини, які є одним з елементів формування політичної культури населення дивують сьогодні різноманітністю тем високим рівнем монтажною та режисерською роботи.

Місто Миколаїв традиційно відігравало важливу роль як в економічному, так і соціальному аспектах в радянський період, особливо враховуючи його стратегічне значення для оборонної галузі виробництва в цілому СРСР. Слід зазначити, що в Миколаєві напередодні Другої світової війни працювало 3 кінотеатри [7, с. 102].

Населення мало змогу отримувати не лише доступ до розважальних стрічок, а також і оперативних інформаційних кіновипусків про життя в республіці, СРСР в цілому. Зрозуміло, що демонстрація хронікальних документальних кадрів здійснювали значний вплив на свідомість глядачів, формування їх ціннісних орієнтирів, відчуття єдності та бажання долати всі житлово-економічні перешкоди заради світлої мрії про майбутнє завтра комуністичної примари. Поступовий розвиток кіномережі було на певний період загальмовано в роки війни та повосенної відбудови, адже місто було окуповано німецькими загарбниками. Роки військових випробувань продемонстрували значну роль кіноматеріалів в роботі з населенням, підтриманням потрібного морального духу як на фронті, так і в тилу.

Художні стрічки в більшості своїй були відірвані від реального життя і створювали ілюзорний світ майбутнього життя, надихаючи подолання реальних проблем та складнощів повсякденного буття.

Великі промислові підприємства м. Миколаєва отримували значні фінансові кошти не лише розбудову своєї виробничої матеріальної бази, а також на соціально-культурну сферу. Так на території обласного центру та його оточення в повосенні роки були збудовані і ефективно діяли такі підприємства: Південно-турбінний завод «Зоря», Миколаївський глиноземний завод (1980 р.), Південно-Українська АЕС (1982 р.), Дніпро-Бузький морський порт, Миколаївський трансформаторний завод ім. ВЛКСМ, конденсаторний завод, завод підійомно-транспортного устаткування, комбінат силікатних виробів, Миколаївський домобудівний комбінат, завод дощувальних машин «Фрегат» у Первомайську та ін. Важливо також загага такі потужні підприємства легкої та харчової промисловості: Миколаївське трикотажне об'єднання, взуттєва і швейна фабрики, молокозаводи, пивзавод «Янтар»; в Первомайську –

молочноконсервний комбінат, м'ясокомбінат, меблева фабрика; Вознесенський шкірзавод; Очаківський мідійно-устричний рибоконсервний комбінат та багато інших. За статистичними даними в 1980 р. на Миколаївщині працювали 1050 промислових підприємств [15, с. 172]. На Миколаївському трансформаторному заводі де особисто працював автор в 1986–1988 рр. і на власному досвіді все це знав, наприклад, працювало внутрішнє радіо, щотижнево виходила двічі заводська газета, окремих відділ займався кіно і фото зйомкою. Значна кількість неповнолітніх працівників, яким не виповнилося 18 років працювали скорочений робочий день і решту часу не поспішаючи додому проводили в межах цих відділів-гуртків. Трудове законодавство передбачало від 1 години до 2 годин скорочення робочого часу, при збереженні повного розміру заробітної платні. Враховуючи те, що заробітна платня була достатньо високою навіть у працівників які виконували не висококваліфіковану роботу, то підробіток шукати не було потрібно і у вільний час кожен займався різноплановими захопленнями. Розуміючи, що доступ до коштовної техніки був безкоштовним, а також до необхідних приладів – молодь активно включалась в таку творчу роботу. Особливо цінилося те, що на екранах будуть надруковані прізвища і їх авторитет значно зросте серед однолітків та співробітників. Напрацьовані хронікально-документальні матеріали щомісячно узагальнювались у відповідні інформаційні кінозбірки і демонструвались працівникам. Окремі сюжети, які проходили вимоги не порушення режиму секретності, передавались для хронікальних інформаційних випусків які демонструвались як в УРСР, так і інших регіонів СРСР перед демонстрацією художніх фільмів. Існуючий відділ залучав до своєї роботи всіх бажаних працівників заводу, у вільний від роботи час. Творча лабораторія надавала можливість ентузіастам отримати доступ до кінотехніки, процесу проявки та монтажу відзнятого матеріалу. Створювались сценарії майбутніх репортажів, визначались найкращі ракурси, способи зйомки, набувався досвід роботи як з вітчизняними кіноматеріалами, так і зарубіжного виробництва. Висвітлення в хронікальних матеріалах конкретних робітників, їх досягнення, формування зразків трудової та позаробочої поведінки сприяли зміцненню трудового колективу, налагодженню дружніх стосунків між робітниками різних цехів, спеціальностей. Зацікавленість в кінодокументалістиці передавались дітям робітників, адже неможливо було припиняти з межами заводу спілкування та обговорення механізму кінозйомки та суміжні питання. Згодом батьки приводили свої родини на демонстрацію напрацьованого матеріалу та його обговорення. Фактично кіномистецтво стало каталізатором для створення дружніх лабораторій любителів кінодокументалістики та фоторепортажу. Демонстрація на екранах міських кінотеатрів відзнятого матеріалу позитивно впливало на самооцінку не лише конкретних працівників, а також і громади регіону в цілому. Відчуття єдності, патріотизму, гідності згуртовували людей, формувалась специфічний мікроклімат населення, зростала культура повсякденного життя, освітній рівень та багато інших аспектів особистостей як активних учасників суспільно-політичного процесу.

На підприємствах створювались видавничі підрозділи, внутрішня мережа радіомовлення, фото-відділ, а також хронікально-документальні підрозділи. Головним завданням було створення кінолітопису діяльності підприємств, фіксація значущих досягнень виробництва, створення документальних матеріалів для хронікальних випусків, які в майбутньому повинні були демонструватись перед кіносеансами в кінотеатрах по всьому СРСР. Саме промислові підприємства по-перше отримували можливість придбати професійну кінозйомну техніку, по-друге, отримували професійну техніку для обробки відзнятих кіноплівок, а також монтажне обладнання. Сьогодні все дуже складно уявити скільки праці треба було докласти для отримання можливості продемонструвати 2–3 хвилинний кіно-матеріал, з накладеним звуком. Поруч з такими ентузіастами, повільно, почав гуртуватись колектив бажаючих зануритись в кінопроцес. Здобуваючи відповідний досвід кінорежисери, кінооператори намагались передати здобуті напрацювання всім бажаючим. Молодь, підлітки стали благодатним середовищем. Спочатку залучались діти робітників підприємства, професійна агітація починалась з цього віку і демонструючи всеосяжне піклування про своїх працівників, створення необхідних умов для їх гармонійного розвитку не лише як професіоналів своєї справи, а також надання можливості для розвитку різних творчих обдарувань, піклування про їх дітей – все це повинно було створити умови для розвитку робітничих династій, що було перервано війною.

Станом на 1991 р. в місті працювали 11 постійних кінотеатрів, 6 літніх, 17 кіноустановок у профспілкових і відомчих будинках культури та клубах. Технічно майже всі кінотеатри були спроможні демонструвати широкоформатні кінофільми. Так в 1963 р. відкрито широкоформатний кінотеатр «Батьківщина» на 1006 місць, який був обладнаний найновішою кінопроекційною апаратурою та установками кондиціонування повітря, в 1971 р. було також відкрито широкоформатний кінотеатр «Юність» на 1200 місць. З 1959 р. почав працювати Миколаївський телецентр і студія телебачення де також демонструвались окремі сюжети відзняті та дороблені кіноаматорами та кінодокументалістами промислових підприємств. Нажаль у вирі приватизаційних процесів значна кількість кінотеатрів була перепрофільована або в кафе, релігійні центри, концерт-холи. Решта ж була захоплена мережевими кінопрокатними компаніями які ставлять на перше місце виключно прибуток. Розвиток аматорських кіностудій припинився, спеціалісти змушені були з промислових підприємств змінити свою спеціалізацію. Промислові гіганти м. Миколаєва були подрібнені на малі підрозділи, офіційно доведені до банкрутства, обладнання розпродане на металобрухт, приміщення або зруйновані і зведені торговельні центри, або повільно руйнуються від часу.

Таким чином можна зазначити, що в 50–90-ті роки на Миколаївщині бурхливим темпом розвивалось кіноаматорство в основному за рахунок фінансової підтримки та зацікавленості адміністрацій великих промислових підприємств, місцевих органів влади та управління кінофікації. Молодь отримувала можливість здобути навички професійної роботи, отримати допомогу при визначенні подальшої професійної долі, закріпити бажання у молоді продовжувати традиції батьків працювати на оборонних промислових підприємствах зміцнюючи

могутність рідної країни. Зберігався зв'язок поколінь, передавався досвід, забезпечувалось виховання патріотизму, відданості батьківщині, дотримання в повсякденному житті не лише норм законів, а також морально-етичних норм, загальнолюдських цінностей. Запровадження комерційних стосунків в кіноіндустрію та на промислових підприємствах ситуацію докорінно змінило. Саме тому сьогодні в українському кіно найбільша проблема – з кадрами, освітою. Аматорська та професійна кіноіндустрія гостро потребує підтримки держави. Вкрай необхідні закони, пільги, навчальні заклади. Ситуація склалась таким чином, що українське кіно перебуває в такому положенні коли законодавцям немає сенсу ставитися по-різному до авторського, аматорського кіно та комерційного. Всі, хто в певній мірі занурений в кіномистецтво незалежної України впевнені, що постійною роботою повинні бути забезпечені не тільки видатні режисери й актори, а й армія операторів, менеджерів, техперсоналу, ентузіастів-фахівців. Слід також підкреслити те, що державна підтримка національного кіномистецтва значно поліпшить його шанси стати більш популярним серед населення. Тобто склалась така ситуація, коли в перспективі кіномистецтво України буде покращувати свій рівень переходячи на новий щабель розвитку і сучасне українське кіно вже не буде повним або частковим копіюванням західного або іншого кінематографу, а власне цілісним елементом мистецтва взагалі, і політичного мистецтва зокрема. Слід спиратись на здобутки попереднього історичного періоду, розвивати кіноаматорство, створювати умови для поширення захоплення кінопроцесом серед сучасної молоді, вдосконалити професійну підготовку фахівців і намагатись уникати негативних процесів притаманних іншим кіношколам світу.

Список використаних джерел

1. Брюховецька Л. Приховані фільми українського кіно 1990–х. – К.: Артк, 2003. – 384 с.
2. Головаха Е. Прошлое, настоящее и будущее украинского кинематографа в зеркале общественного мнения // Зеркало Недели. – 2003. – №32.
3. Ілленко Юрій. Парадигма кіно. – К.: Абрис, 1999. – 416 с.
4. Левчук Тимофей, Ільяшенко Василий. Кинорежиссура. – Киев: Издательство Мистецтво, 1981. – 243 с.
5. Ільяшенко В. Этюды о кино. – К., 1998. – 119 с.
6. Ільяшенко Василь. Історія українського кіномистецтва. – К.: Вік, 2004. – 442 с.
7. Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. Миколаївська область / Ред. кол. тому: Васильєв В. О., АН УРСР. Інститут історії. – К.: Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1971. – 798 с.
8. Ліщевич О. Бюджет стрічки «Люзія страху» за сценарієм Олександра Турчинові – 2,5 млн. гривень // Телекритика. – 2007. – №12.
9. Князева Светлана. Такая вот жизнь и такое кино. – К.: Софія, 1994.
10. Корнієнко І. Кіно і роки. Від німого до панорамного. – К.: Мистецтво, 1964. – 260 с.
11. Косач Ю. Драматургія і режисура документального телефільму. – К.: «Наукова думка», 1982. – 167 с.
12. Люди, годы, фильмы... Киноклуб «Восхождение» / сост. Илона Нанькина. – Запорожье: Дикое поле, 2011. – 128 с.
13. Марченко Сергій. Специфіка відтворення історичного матеріалу засобами науково-популярного кіно. Автореферат дисертації. – К., 2012. – 32 с.
14. Мурагов А. И. Сценарий режиссура и монтаж любительского научно-технического кинофильма. – Киев, 1972. – 208 с.
15. Миколаївщина в новітній історії. 70-річчю утворення Миколаївської області присвячується: Навчальний посібник. – Миколаїв: Вид-во ПП Шамрай, 2007. – 280 с.
16. На Берлин. Украинская короткометражка едет на фестиваль [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mylek.org/?p=192>

17. ОУН–УПА. Відео [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oun-upa.org.ua/video/>
18. Офіційний сайт Ялтинської кіностудії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yaltafilm.com/o-kinostudii>
19. Офіційний сайт кіностудії «Контакт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://contactstudio.com.ua/>
20. Офіційний сайт кіно–відео фестивалю «Відкрита Ніч» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://opennight.netstyle.com.ua/?q=about>
21. Офіційний сайт Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.docudays.org.ua/2010/index.php>
22. Офіційний сайт національної кіностудії імені О. Довженка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dovzhenkofilm.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=2&lang=ru
23. Першко А. Современное украинское кино: испытание системы [Електронний ресурс] / А. Першко. – Режим доступу: http://kino-teatr.ua/ru/main/news_article/article_id/1907.phtml
24. Презентация фильма «Погибаю, но не сдаюсь!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rebel-kino-fest.livejournal.com/16556.html>
25. Слободян М. Сучасний український документальний фільм. – К.: «Наукова думка», 1972. – 120 с.
26. Чашко Л. Кіно, радіо, телебачення у виховній роботі. – К.: «Радянська школа», 1979. – 152 с.
27. Ширман Н. Перші кроки з кінокамерою. – К.: «Мистецтво», 1978. – 151 с.
28. Молоде кіно України. Каталог. Вип.2. – К.: Кіно–Театр, 1998. – 24 с.
29. Иофис Е. Кинофотопроецсы и материалы. – М.: Искусство, 1980. – 240 с.
30. История советского кино. Т.4. 1952–1967. – М.: Искусство, 1978. – 488 с.
31. Кинофикация, кинопрокат, кинопромышленность. – М.: Искусство, 1972. – 663 с.

References

1. Brjuhovec'ka L. Pryhovani fil'my ukrai'ns'kogo kino 1990–h. – K.: Artek, 2003. – 384 s.
2. Golovaha E. Proshloe, nastojashhee i budushhee ukrainskogo kinematografa v zerkale obshhestvennogo mnenija // Zerkalo Nedeli. – 2003. – №32.
3. Illjenko Jurij. Paradygma kino. – K.: Abrys, 1999. – 416 s.
4. Levchuk Timofej. Il'jashenko Vasiliy. Kinorezhissura. – Kiev: Izdatel'stvo Mystectvo, 1981. – 243 s.
5. Il'jashenko V. Jetjudy o kino. – K., 1998. – 119 s.
6. Il'jashenko Vasil'. Istoriya ukrai'ns'kogo kinomystectva. – K.: Vik, 2004. – 442 s.
7. Istoriya mist i sil Ukrai'ns'koi' RSR: V 26 t. Mykolai'vs'ka oblast' / Red. kol. tomu: Vasil'jev V. O., AN URSR. Instytut istorii'. – K.: Golov. red. URE AN URSR, 1971. – 798 s.
8. Lickevych O. Bjudzhet strichky «Il'juzija strahu» za scenarijem O Aleksandra Turchynovi – 2,5 mln. hryven' // Telekrytyka. – 2007. – №12.
9. Knjazeva Svetlana. Takaja vot zhizn' i takoe kino. – K.: Sofija, 1994.
10. Kornijenko I. Kino i roky. Vid nimogo do panoramnogo. – K.: Mystectvo, 1964. – 260 s.
11. Kosach Ju. Dramaturgija i rezhysura dokumental'nogo telefil'mu. – K.: «Naukova dumka», 1982. – 167 s.
12. Ljudi, gody, fil'my... Kinoklub «Voshozhdenie» / sost. Ilona Nanykina. – Zaporozh'e: Dikoe pole, 2011. – 128 s.
13. Marchenko Sergij. Specyfika vidtvorennja istorychnogo materialu zasobamy naukov–populjarnogo kino. Avtoreferat dysertacii'. – K., 2012. – 32 s.
14. Muratov A. I. Scenarij rezhissura i montazh ljubitel'skogo nauchno–tehnicheskogo kinofil'ma. – Kiev, 1972. – 208 s.
15. Mykolai'vshyhna v novitnij istorii'. 70–richchju utvorennja Mykolai'vs'koi' oblasti prysvjachujet'sja: Navchal'nyj posibnyk. – Mykolai'v: Vyd–vo PP Shamraj, 2007. – 280 s.
16. Na Berlin. Ukrainskaja korotkometrazhka edet na festival' [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.myrek.org/?p=192>
17. ОУН–УПА. Відео [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oun-upa.org.ua/video/>
18. Офіційний сайт Ялтинської кіностудії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yaltafilm.com/o-kinostudii>
19. Офіційний сайт кіностудії «Контакт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://contactstudio.com.ua/>

20. Офіційний сайт кіно–відео фестивалю «Відкрита Ніч» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://opennight.netstyle.com.ua/?q=about>
21. Офіційний сайт Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.docudays.org.ua/2010/index.php>
22. Офіційний сайт національної кіностудії імені О. Довженка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dovzhenkofilm.com/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=2&lang=ru
23. Pershko A. Sovremennoe ukrainskoe kino: ispytanie sistemy [Elektronnyj resurs] / A. Pershko. – Rezhym dostupu: http://kino-teatr.ua/ru/main/news_article/article_id/1907.phtml
24. Presentacija fil'ma «Pogibaju, no ne sdajus'!» [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://rebel-kino-fest.livejournal.com/16556.html>
25. Slobodjan M. Suchasnyj ukrai'ns'kyj dokumental'nyj fil'm. – K.: «Naukova dumka», 1972. – 120 s.
26. Chashko L. Kino, radio, telebachennja u vyhovnij roboti. – K.: «Radjans'ka shkola», 1979. – 152 s.
27. Shyrman N. Pershi kroky z kinokameroju. – K.: «Mystectvo», 1978. – 151 s.
28. Molode kino Ukrai'ny. Katalog. Vyp.2. – K.: Kino–Teatr, 1998. – 24 s.
29. Iofis E. Kinofotoprocessy i materialy. – M.: Iskusstvo, 1980. – 240 s.
30. Istoriya sovetskogo kino. T.4. 1952–1967. – M.: Iskusstvo, 1978. – 488 s.
31. Kinofikacija, kinoprokat, kinopromyshlennost'. – M.: Iskusstvo, 1972. – 663 s.

Zerkal M. M., Doctor of Historical Sciences, Professor of the Department of History, Institute of History, Political Science and Law Nikolaev National University named after V. Sukhomlinsky (Ukraine, Mykolaiv), nikolaizerkal@gmail.com

A historical sketch of certain aspects of the development of amateur and documentary films on the example of Mykolaiv region

The author conducted a study on the formation and development of amateur cinema on the territory of the Mykolajiv region in the post-war period prior to the proclamation of independence. Based on the original sources, a scheme has been developed for the creation and activities of amateur film studios, the sources of funding and their influence on the formation of the worldview of the participants in the circles. The importance of amateur cinema in the creation of documentary film sources, the need for their study, systematization and integration into the scientific circulation of researchers and scientists is determined.

Keywords: cinema, industrial enterprise, film camera, screenplay, document, documentary film, reportage, enthusiast, amateur cinema.

* * *

УДК 392.2–55/477

Іванців Н. О.,

магістрант кафедри етнології і археології, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Україна, Івано–Франківськ), ivanciv1996@ukr.net

ВЕСІЛЬНА ОБРЯДОВІСТЬ НА ОПІЛЛІ (НА ПРИКЛАДІ ЖИДАЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

На основі ряду етнографічних та історіографічних джерел досліджено весільну традиційну обрядовість на Жидачівщині кінця XIX – 30-х рр. XX ст. Мета дослідження полягає в комплексному вивченні весільних обрядів Опілля. В роботі проаналізовано передвесільну обрядовість та цикл післявесільних традицій, простежено локальні весільні звичаї і обряди центральної частини Опілля. Методом польового дослідження зібрано й опрацьовано етнографічні матеріали у жителів населених пунктів Жидачівського району Львівської області. На прикладі вивчення проблематики показано, що весільні традиційні звичаї та обряди є необхідною складовою з точки зору розкриття своєрідного мікросвіту української традиційної сім'ї, родинних цінностей і досвіду, пізнавального аспекту всього розмаїття обрядової символіки та поетичної творчості.

Ключові слова: Опілля, весільна обрядовість, родинні цінності, сватання, оглядини, заручини, дівич–вечір, барвінковий вінок, «брама», шлюб, дякування, обрядова символіка.